© Henderyckx Fotografie

Ringpark Noordkasteel.

1

Deze infomappen leren je meer over de leefbaarheidsprojecten rond de Antwerpse Ring in jouw buurt. Lees ze in de juiste volgorde dankzij de paginanummers onderaan.
Nog vragen of opmerkingen? Spreek iemand van de organisatie aan.

Wat is Ringpark Noordkasteel?

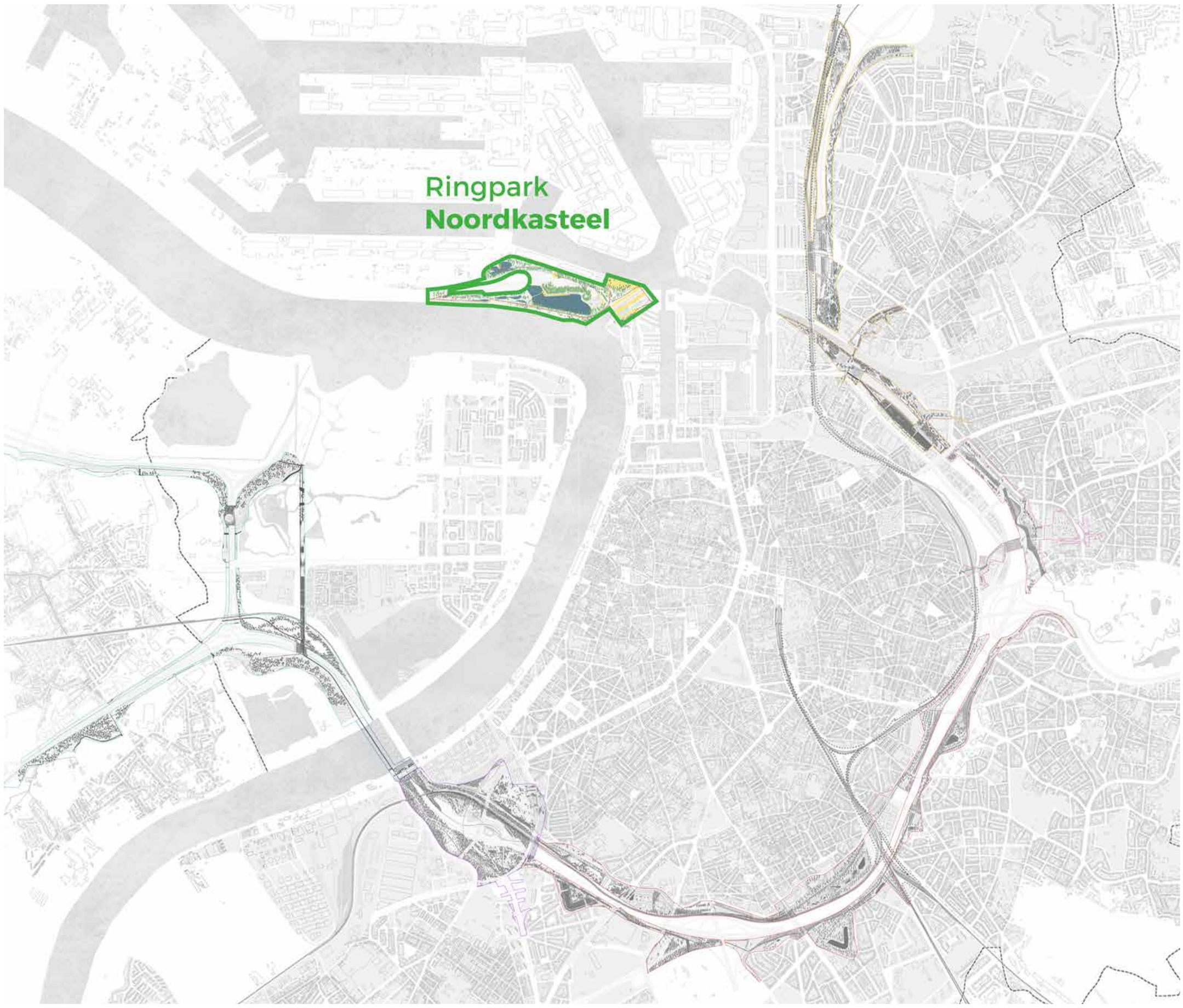

Het Noordkasteel is een **verborgen parel** aan de Schelde tussen de stad en de haven waar Antwerpenaren zich kunnen ontspannen.
De Oosterweelverbinding – die de Antwerpse Ring rond maakt – voorziet een nieuw op- en afritten-complex aan het Noordkasteel: de **Oosterweelknoop**.

Door die knoop deels te overkappen ontstaat er ruimte voor een ecologisch park. Ook het historisch **erfgoed**, zoals de 19de-eeuwse SAMGA-silo en de Oosterweelkerk, krijgt hier een plek.

Over welke projecten van ‘Over de Ring’ gaat het?

Herinner jij je ‘Over de Ring’ nog? Ringpark Noordkasteel bouwt verder op een van de Ringprojecten:

ZONE NOORD: OOSTERWEELKNOOP

ONTWERPTEAM

BUUR
LATZ
LEVUUR
GREISCH
S333

© Team BUUR + Latz + S333 + Greish + Levuur

Wil je meer weten?

Lees het volledige rapport in het boek van team Noord van **‘Over de Ring’**.

Wat is er tot nu toe gebeurd met dit leefbaarheidsproject?

In juni 2018 heeft de Vlaamse Regering 18 projecten geselecteerd die uitgevoerd zullen worden. Project 'Oosterweelknoop' is er één van. Dit is er sindsdien gebeurd:

— **Burgerbeweging Ringland** doet in 2018 een alternatief voorstel aan Lantis (de toenmalige BAM) voor de onderbouw van de Oosterweelknoop: het gaat zowel over een andere organisatie van de ondergrondse weginfrastructuur ('Vlecht' in plaats van 'Rits'), als over een verbeterde inrichting van de aansluiting van op- en afritten bovengronds (een 'Paperclip' in plaats van 'Hollandse Knoop', die meer ruimte geeft aan het park).

— Lantis en Ringland stellen een studieteam aan om beide **infrastructuurvarianten** uit te werken en te vergelijken. Team Intendant wordt gevraagd om de landschappelijke inpassing van beide varianten te onderzoeken.

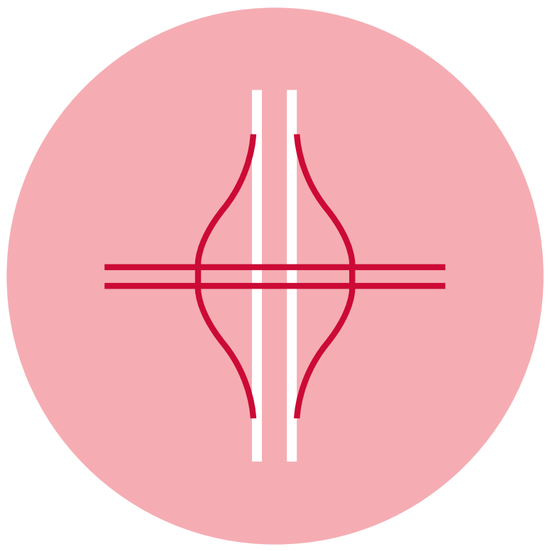

— In december 2018 sluiten burgerbewegingen en Lantis het **Kerstakkoord**.

— Voor de ondergrondse infrastructuur wordt beslist het ontwerp van Lantis ('Rits') verder uit te werken, maar ook aan te passen aan de beslissingen over de bovengrondse aansluitingen.

— Voor de bovengrondse infrastructuur wordt het conceptvoorstel van het onafhankelijk studieteam verder gedetailleerd. De op- en afritten worden zoals in het voorstel van Ringland vormgegeven als een 'paperclip', met een aansluiting over het terrein van Total naar de Oosterweelsteenweg, die ten noorden van de Oosterweelkerk komt te liggen.

— Er wordt beslist om in de geplande werken van de Oosterweelverbinding een **groter deel van de infrastructuur te overkappen dan oorspronkelijk voorzien**.

Wat is er tot nu toe gebeurd met deze leefbaarheidsprojecten?

Wat is een scrumsessie?

Voor de vier clusters van de Oosterweelverbinding werd een specifieke methodiek toegepast om met een groep van uiteenlopende stakeholders tot een gedragen oplossing te komen. Daar waar verschillende partijen met een eigen oplossing naar voor kwamen en een veto stelden tegen de oplossing van de tegenpartij, werd gekozen om een stap terug te zetten door doelstellingen te formuleren waar iedereen zich achter kon scharen.

Daarna werd in een intensief proces van ontwerpend onderzoek gezocht naar de beste nieuwe oplossing.

Bij deze scrumsessies waren de volgende organisaties betrokken: Lantis, stad Antwerpen, De Lijn, Agentschap Wegen en Verkeer, burgerbewegingen (Ringland, Ademloos, StRaten-generaal), Team Intendant, Departement Mobiliteit en Openbare Werken, de haven van Antwerpen.

— De betrokken Vlaamse en stedelijke overheden, de burgerbewegingen en de haven van Antwerpen hebben in **'scrumsessies' het ontwerp voor het Noordkasteel nog verbeterd**. Eerst bepaalden ze samen aan welke **doelstellingen** het ontwerp moet voldoen:

1. Maximale **landschappelijke kwaliteit en continuïteit**.
2. Maximale **remediëring van de geluidsoverlast** voor het nieuwe park, het Eilandje en de bewoners van Linkeroever; **minimale impact op de uitstoot van fijn stof** aan de andere kant van de tunnels, met name in Merksem en de wijk Dam.
3. Het project moet **vergunbaar** zijn en gebouwd kunnen worden binnen het **beschikbare budget**.
4. Het **verkeerssysteem** moet **vlot** werken: de omgeving van de Groenendaallaan moet ontlast worden, de havenbedrijven moeten goed bereikbaar blijven, er mag geen terugslag op de snelwegen zijn en het ontwerp van de Oosterweelknoop moet voldoen aan alle aspecten voor tunnel- en verkeersveiligheid.
5. Maximale aandacht voor een **modal shift**, door een goede doorstroming voor openbaar en collectief vervoer en door logische en duidelijke fietsverbindingen.

Wil je meer weten?
Blader door de **doelstellingennota** voor een overzicht van alle doelstellingen voor dit ontwerp.

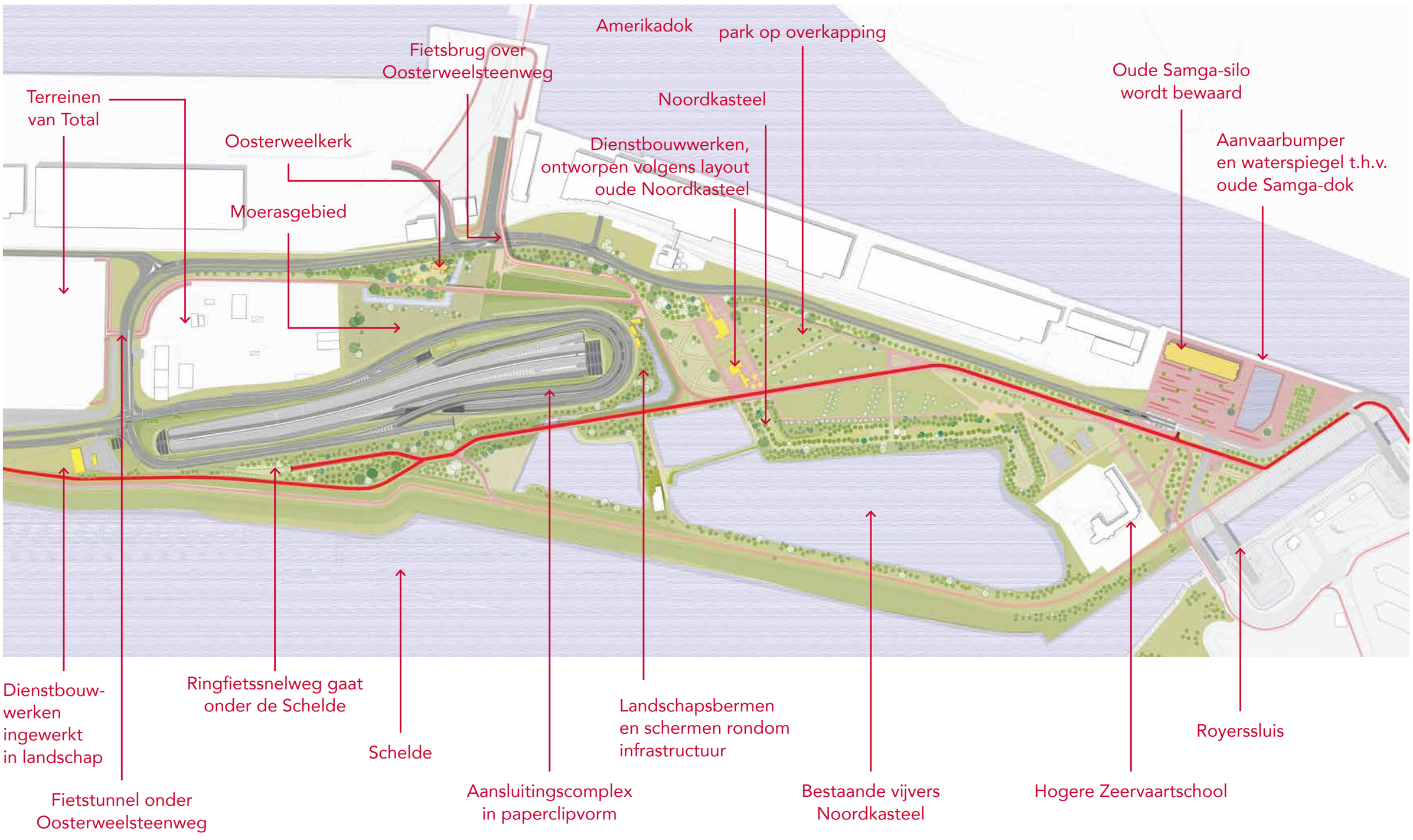

© Lantis, opgewerkt tot presentatieplan door Team Intendant

Op basis van deze doelstellingen werd er samen ontworpen.
Het resultaat was een ontwerp waar alle actoren zich in konden vinden.

De **figuur** hierboven is het ontwerp dat is goedgekeurd en in de omgevingsvergunning van de Oosterweelverbinding wordt opgenomen.

Lantis tekent de omgevingsvergunningsaanvraag uit. Daarin wordt de infrastructuur uit de scrumsessies verder uitgewerkt.

Een van de ontwerpteams van De Grote Verbinding zal zich buigen over de verdere verfijning en invulling van het landschap voor dit Ringpark. Dit ontwerp zal later in een tweede omgevingsvergunningsaanvraag gegoten worden.

Om te bepalen wie het ontwerpteam voor Ringpark Noordkasteel wordt, is de stad, in samenwerking met Lantis en Team Intendant, volop bezig met het uitschrijven van een nieuwe opdracht. Daarin worden bepaalde ambities en ontwerpopgaven beschreven. Er is immers heel wat gewijzigd aan de infrastructuurplannen voor de Oosterweelknoop. Daardoor kan het schetsontwerp van het vroegere Team Noord niet meer volledig gebruikt worden.

Samen met buurtbewoners, bedrijven, bezoekers, experts en andere actoren zal het ontwerpteam op zoek gaan naar mogelijkheden voor de verbetering van de landschappelijke inrichting, voetpaden, ecologische verbindingen, fietspaden, de herintroductie van het Noordkasteel, de natuurwaarde, de inrichting van het stedelijk plein …

Het ontwerpteam mag niet raken aan de snelweginfrastructuur, de op- en afritten en de manier waarop het verkeerssysteem functioneert. Dit is al uitgebreid bestudeerd door een team van overheden, experts en burgerbewegingen onder leiding van de intendant, zodat het ontwerpteam voor Ringpark Noordkasteel zich hierover niet meer hoeft te buigen.

Er zal geen grote publiekstrekker toegevoegd worden aan deze zone, vanwege de nabijheid van de haven met enkele grote Sevesobedrijven.

© ORG

Herbestemming Oosterweelkerkje

In het ontwerp is een herbestemming van het Oosterweelkerkje opgenomen. De Oosterweelkerk is een beschermd monument. Ook de omgeving rond de kerk staat te boek als bouwkundig erfgoed. In het Ringpark Noordkasteel krijgt de kerk een prominente plaats. We zullen een landschapsontwerp maken dat de zichtbaarheid en toegankelijkheid van de kerk verbetert. Tegelijk wordt er een nieuwe functie gezocht voor het gebouw.

Herbestemming Samga-gebouw

Ook over de herbestemming van de SAMGA-silo zal het ontwerpteam input leveren.

12

Meer info hierover lees je op fiche 12.

Waarom realiseren we dit project?

© Team BUUR + Latz + S333 + Greish + Levuur

Vandaag is het Noordkasteel een relatief onbekend en weinig toegankelijk, maar erg **groen gebied**.
Er zijn een zeevaartschool en een zeilclub gevestigd en 's zomers komen Antwerpenaren zich ontspannen aan de grote vijver. Door de Oosterweelknoop wordt dit groene gebied doorsneden met infrastructuur. Door de knoop deels te **overkappen**, maken we terug ruimte voor een **ecologisch ontspanningsgebied**: het Ringpark Noordkasteel.

Er zijn verschillende **studies** opgestart voor de Ringzone. Eén hiervan zal ook een impact hebben op deze cluster.

Water en energie

Door de positie van de Ring midden in de stad is dit gebied uitermate geschikt om een centrale rol te vervullen in het water- en energiesysteem van de stad. Deze studie onderzoekt de mogelijkheden hiervoor.

Meer informatie hierover vind je op de tafel met verdiepende studies.

Welke winsten levert het op?

Het Ringpark Noordkasteel vormt het groengebied aan het Noordkasteel en de meer stedelijke zone rond de SAMGA-silo om tot een ecologisch ontspanningsgebied. De focus ligt op:

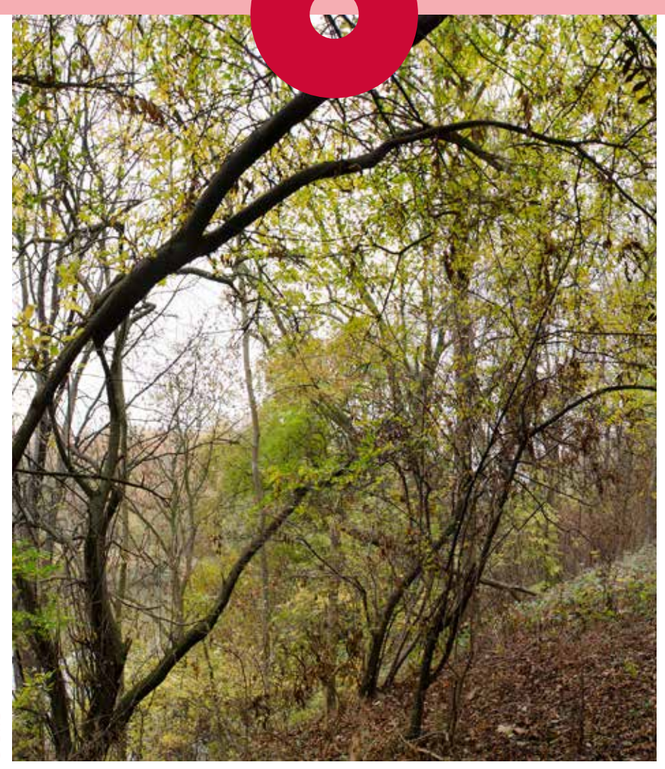

© ORG

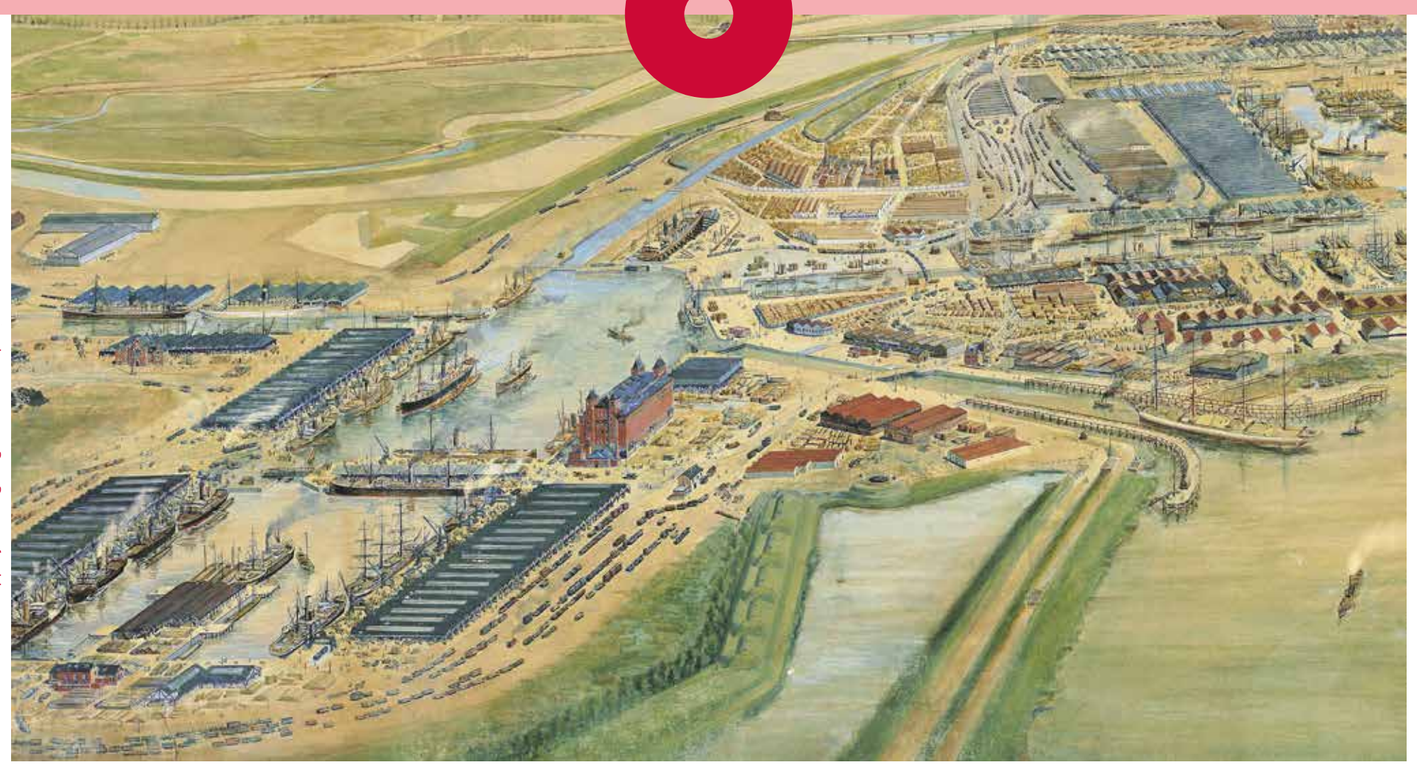

Bron: Historisch-Landschappelijke Lezing Ringruimte Antwerpen, door Maarten Van Acker

Natuur versterken

We rijgen het vergeten gebied aan elkaar tot een ecologisch interessant geheel.

Erfgoed verbinden

— De historische SAMGA-silo's kunnen nog beter geïntegreerd worden in de omgeving en verbonden worden met het Noordkasteel.

— Het historische Oosterweel-kerkje en de oorspronkelijke dijklichamen van de Brialmont-omwalling worden in ere hersteld.

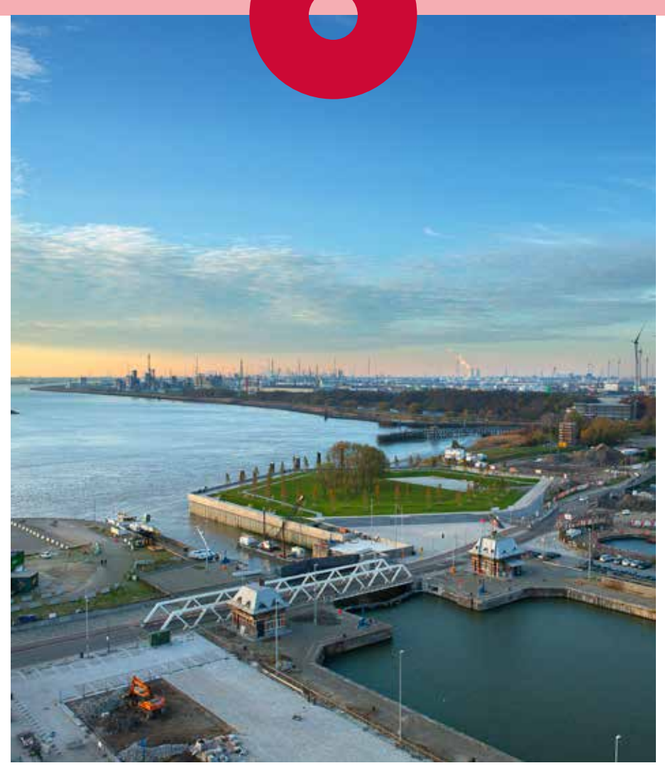

© AG VESPA, Bart Gosselin

Overgang creëren tussen stad en haven

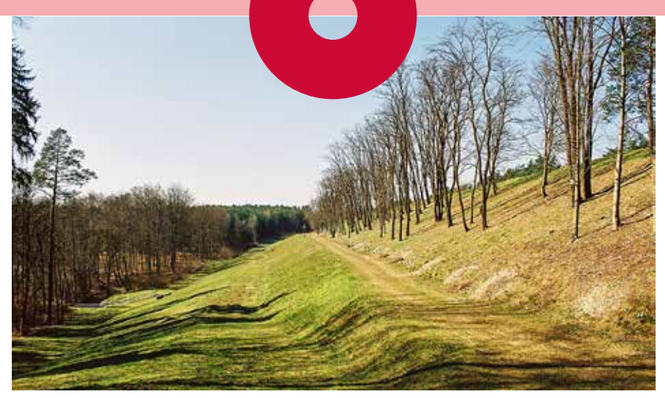

© Ralf Roletschek

© AG VESPA

Overlast van infrastructuur en geluid verminderen

Met ingrepen zoals bermen en hoogteverschillen dijken we de infrastructuur zoveel mogelijk in en reduceren we geluidsoverlast. De ontwerpers werken hiervoor nauw samen met experts geluid en lucht.

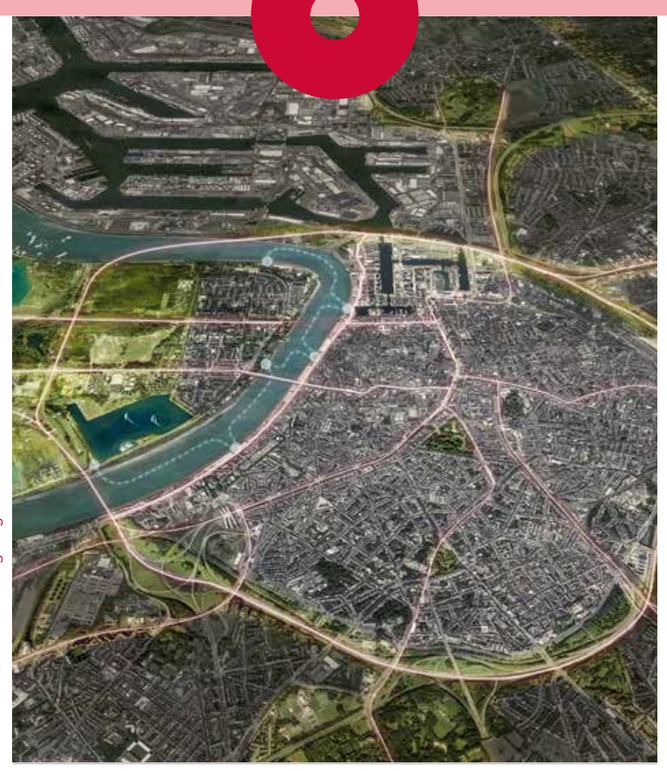

© Team De Urbanisten + Omgeving + COBE

Nieuwe fietsverbindingen aanleggen

— naar het Droogdokkenpark, het Eilandje én Linkeroever.

— draagt bij tot de bereikbaarheid van de haven per fiets.

Wil je meer weten?

Lees in het boek **'Leefbaarheidsmaatregelen in de Ringzone'** meer over de maatregelen die we kunnen nemen om geluidsoverlast en luchtverontreiniging te beperken.

Wat gebeurt er vandaag al in deze omgeving?

In uitvoering.

Droogdokken-park

Op het Eilandje komt een groene uitwaaiplek aan het water. Al gerealiseerd: een zeshoekig uitkijkpunt met zicht op de Schelde, de Belvédère. De Vlaamse Waterweg integreerde een nieuwe waterkering in het platform.

Na de voltooiing van de werken aan de Royerssluis wordt het park uitgebreid met een natuurlijke getijdenoever, waar zich slikken en schorren zullen vormen. Er komt ook een avontuurlijke speelzone en een park met een natuurlijk amfitheater voor kleine evenementen. De Vlaamse Waterweg legt tegelijk een nieuwe dijk aan.

© Tom Cornille

Restauratie Hogere Zeevaartschool

De Hogere Zeevaartschool, gelegen in de Schelde-bocht, is een modernistisch schoolgebouw van de jaren 30 naar het ontwerp van de Brusselse architecten Van Kriekinge en zoon. Het gebouw wordt in ere hersteld. Daarnaast wordt de school uitgebreid met een transparante nieuw-bouw.

© ontwerp: aNNo architecten – Atelier Kempe Thill / render: SugarVisuals

In voorbereiding.

Aanvaar-bescherming

Ter hoogte van de zwaai-kom in het Amerikadok zal een beschermconstructie worden aangebracht. Schepen die bij het nemen van de bocht uit koers raken, worden door een ‘aanvaarbumper’ tegen-gehouden. De aanvaar-bescherming verhoogt eveneens de veiligheid voor de onmiddellijke omgeving en in het bijzonder voor de gebouwen en constructies aan de zuidzijde van het dok. Na de werkzaamheden zal het SAMGA-dok afgesloten zijn van het Amerikadok. Er blijft een sierwater aanwezig in het gedempte SAMGA-dok om de historische context en de belevingswaarde van het gebied te bewaren.

Renovatie Royerssluis

De Royerssluis, gebouwd in 1907, is een van de oudste sluizen van de haven van Antwerpen. Ze wordt vooral gebruikt voor het versassen van binnenschepen. Ten gevolge van de schaalver-groting in de binnenvaart is de sluis vandaag te klein. Bovendien is ze verouderd. De sluis wordt verbreed en verlengd om de bereik-baarheid van de haven en van het Albertkanaal te verbeteren. De sluis wordt ook verhoogd om dienst te kunnen doen als water-kering.

© Zwarts & Jansma i.o. afdeling Maritieme Toegang

Herbestemming SAMGA-silo

In 1895 bouwde de Société Anonyme des Magasins à Grains d’Anvers, kortweg SAMGA, aan het Amerikadok het eerste silo-gebouw voor de opslag van gra-nen. In 1939 kwam er een twee-de gebouw bij en in 1975 werd een derde volume aan het eerste gebouw toegevoegd. Door hun omvang zijn deze industriële gebouwen zeer bepalend voor het stadsbeeld. Het oudste silo-gebouw blijft bewaard en krijgt een nieuwe invulling die reke-ning houdt met het historische karakter. De studie over de her-bestemming van de SAMGA-silo loopt gelijktijdig met de studie rond Ringpark Noordkasteel. Het ontwerpteam wordt gevraagd suggesties te doen.

© J. Grootaers

© Frederik Beyens

De werken in een notendop.

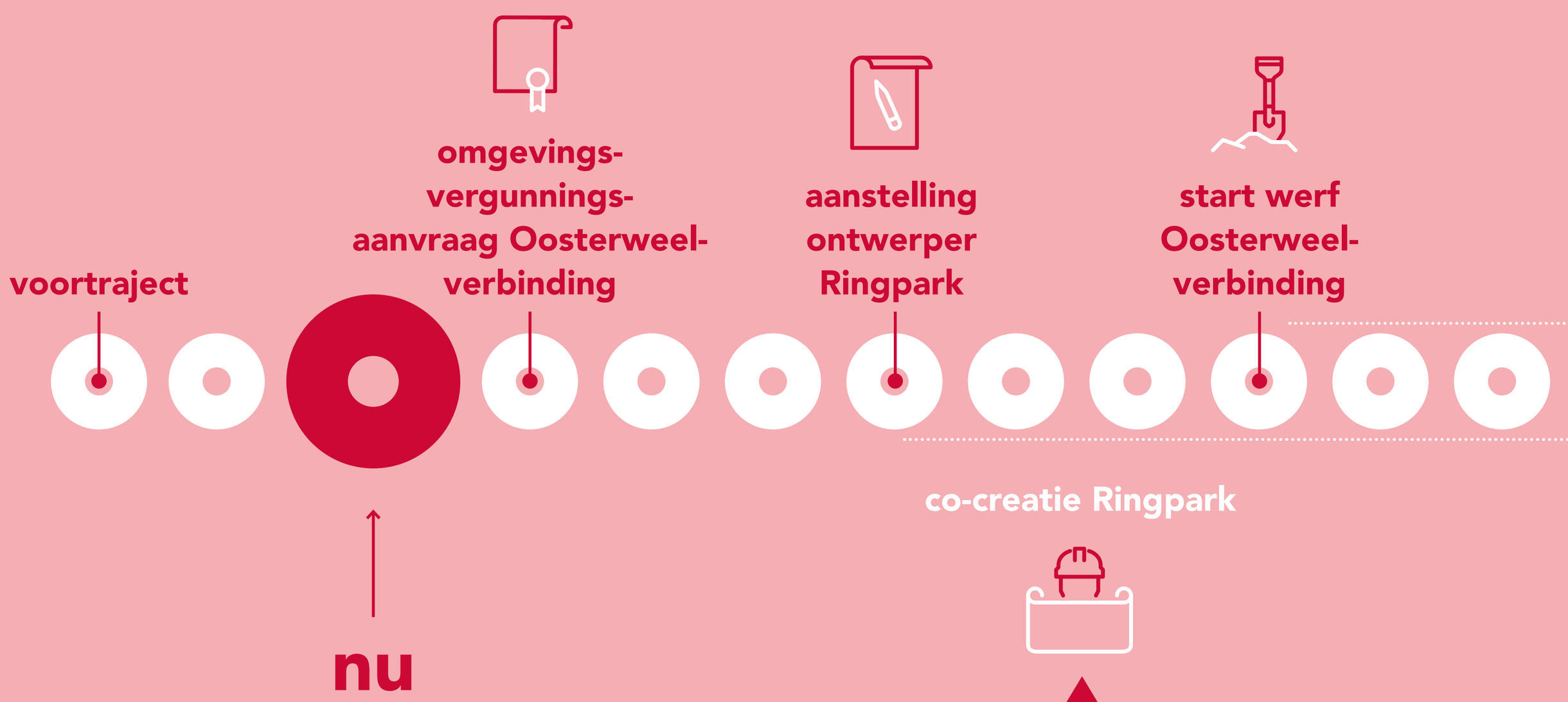

Wat zijn de volgende stappen?

1. **Aanstelling ontwerpteam**: mini-competitie onder de teams uit de vorige fase, onder leiding van de intendant.
2. Voorontwerp: **vastleggen grote lijnen** toekomstige inrichting, zoals de ligging van een fietspad of een ecologische verbinding, de topografie, de inbedding van openingen …
3. Uitvoering werken **Oosterweel** en bouw van de overkapping.
4. Gelijktijdig: **opmaak definitief ontwerp**: uitwerking van het voorontwerp tot een uitvoerbaar plan. Meer precieze invullingen worden in detail uitgewerkt.
5. Onmiddellijk na afronding van de realisatie van dit deel van de Oosterweelverbinding start de aanleg van het **Ringpark**.